

Sigríður Á. Andersen,
dómsmálaráðherra,
dómsmálaráðuneytinu,
Sölvhólsgrötu 7,
101 Reykjavík

8. febrúar 2018

Efni: Ósk um fund með dómsmálaráðherra vegna vistunar fatlaðs fólks.

Hæstvirti ráðherra.

Við undirritaðir óskum hér með eftir að fá fund með þér sem fyrst til til að ræða við þig mál sem varða vistun fatlaðra barna og fullorðins fatlaðs fólks á vistheimilum. Við teljum vera mjög brýnt að brugðist verði við þeim málum með viðeigandi hætti af hálfu hlutaðeigandi ábyrgra stjórnvalda og því viljum við koma á framfæri við þig ósk um að þú beitir þér fyrir að það verði gert svo skjótt sem verða má og gera þér grein fyrir sjónarmiðum og atriðum sem við teljum sérstaklega mikilvægt að stjórnvöld líti til í þessu sambandi.

Þá vil ég undirritaður, Óafur Hafsteinn Einarsson (kt. 290860-4829), óska eftir að fá tækifæri til að gera þér grein fyrir reynslu minni af vistun á stöðum þar sem fatlað fólk var vistað, m.a. á Bitru í Hraungerðishreppi.

Varðandi fundarefnið vísum við til skýrslu vistheimilaneftndar samkvæmt lögum nr. 26/2007, „Könnun á vistun barna á Kópavogshæli 1952-1993“, tillagna nefndarinnar, sbr. bls. 24-25 og bls. 343-344 í skýrslunni:

Þar segir m.a.:

„Nefndin áréttar efnislega þær tillögur um breytt fyrirkomulag sem kynntar voru í áfangaskýrslu nr. 3 frá 2011. Mælir nefndin eindregið með því að valkostir af þessu tagi verði skoðaðir nánar og mótað nýtt fyrirkomulag um könnun og uppgjör vegna illrar meðferðar og ofbeldis gagnvart börnum á stofnunum. ... Ef mótað verður nýtt fyrirkomulag er brýnt að taka skýra afstöðu til eftirfarandi atriða:

Í fyrsta lagi er nauðsynlegt að löggjafinn marki skýrari stefnu um það til hvaða heimila eða stofnana uppgjör af þessu tagi eigi að taka. Starf vistheimilaneftndar hefur hingað til einskorðast við sólarhringsstofnanir fyrir börn sem uppfyllt hafa ákveðin skilyrði, þ.e. stofnanir sem voru ekki starfandi við gildistöku laganna, voru reknar af ríki og sveitarfélögunum eða af hálfu einkaaðila á grundvelli opinbers leyfis samkvæmt lögum eða um var að ræða sérskóla

sem störfuðu á grundvelli sérákvæða í fræðslulöggjöf. Til greina kemur að víkja frá einu eða öllum af þessum skilyrðum en mikilvægt er að stefna að jafnræði í þeim efnum. Áréttu ber að nefndin telur að minnsta kosti ljóst að uppgjör eigi að taka til stofnana/heimila þar sem fötluð börn voru vistuð. Með hliðsjón af stöðu og reynslu fólks með þroskahömlun almennt telur nefndin einnig mjög brýnt að skoða hvort uppgjör eigi að takmarkast við þá einstaklinga sem vistaðir voru sem börn eða taka til fólks með þroskahömlun almennt. Í því sambandi þarf einnig að skoða vandlega ábendingar sem forsætisráðuneytinu hafa borist um þörf á að skoða fleiri stofnanir eða staði þar sem börn hafa dvalið eða verið vistuð í gegnum tíðina.

Í öðru lagi þarf að móta fyrirkomulag könnunar og uppgjörs sanngirnibóta. Með hliðsjón af fyrri tillögum vistheimilaneftndar er mælt með því að skoða gaumgæfilega þann möguleika að skipa fasta nefnd og ráða starfsfólk sem fjalli um og meti hugsanlegar frásagnir einstaklinga af illri meðferð eða ofbeldi á öllum þeim heimilum eða stofnunum sem lög um nefndina muni ná til. Könnun og mat afmarkist við atriði sem nauðsynleg þykja til að sú nefnd geti tekið afstöðu til kröfu um sanngirnibætur. Hér má hafa til hliðsjónar fyrirkomulag í Noregi, sbr. Billighetserstatninger av statskassen. St. prp. nr. 72 (1998–1999), Erstatningsordninger for barn i barneheimar og spesialskular for barn med åtferdsvanskar. St. meld. nr. 24 (2004–2005) og Rettferdsvederlag frå statskassa. St. prp. nr. 65 (2006–2007). Vistheimilaneftnd leggur þunga áherslu á að taka verði markvisst frumkvæði og gæta þess að fólk með þroskahömlun fái fullnægjandi aðstoð við að koma málum sínum á framfæri og fylgja þeim eftir.

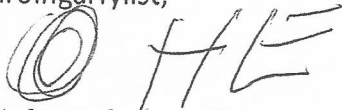
Vistheimilaneftnd mælir eindregið með því að mótað verði nýtt fyrirkomulag um könnun og uppgjör sanngirnibóta vegna illrar meðferðar og ofbeldis gagnvart börnum á stofnunum.

Einnig vísuð til bréfs Landssamtakanna Þroskahjálpar til innanríkisráðherra, dags. 23. mars 2017, svarbréfs ráðuneytisins dags. 22. júní 2017 og greinar sem birtist í Stundinni í október 2017, „Fatlaður maður var vistaður í kvennafangelsi“. Greinina má nálgast á eftirfarandi hlekk:

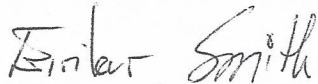
<https://stundin.is/grein/5626/>

Með von um skjót og jákvæð viðbrögð við þessu erindi okkar.

Virðingarfyllst,

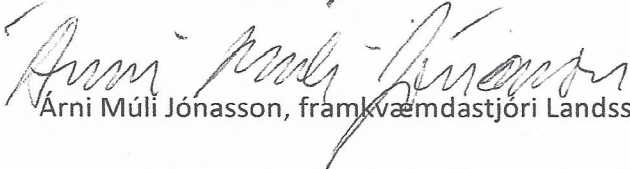
Ólafur Hafsteinn Einarsson, fyrrverandi vistmaður á Bitru

Eiríkur Karl Ólafsson Smith, réttindagæslumaður

Halldór Sævar Guðbergsson, varaformaður Öryrkjabandalagsins

Arni Múli Jónasson, framkvæmdastjóri Landssamtakanna Þroskahjálpar

Hjál.

Bréf Landssamtakanna Þroskahjálpar til innanríkisráðherra, dags. 23. mars 2017.

Afrit:

Katrín Jakobsdóttir, forsætisráðherra.

Ásmundur Einar Daðason, félags- og jafnréttismálaráðherra.